

14. Закон України «Про статус депутатів місцевих рад» від 11.07.2002 р. № 93-IV. // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2002. – № 40. – ст. 290.
15. Положение о структуре Московской городской Думы. Приложение к Постановлению Московской городской Думы № 3 от 21 октября 2009 года «О структуре Московской городской Думы». - [Электронный ресурс]: http://www.duma.mos.ru/cgi-bin/prt_txt?vid=1&viddoc=3&unom=3922.
16. Закон г. Москвы от 6 июля 2005 года № 38 «Избирательный кодекс города Москвы» (в ред. Законов г. Москвы от 15.02.2006 г. № 10, от 04.07.2007 г. № 28, от 22.04.2009 г. № 7, от 17.06.2009 г. № 20) / [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.moscow_city.vybory.izbirkom.ru/region/moscow_city?action=show_npa.
17. Федеральный Закон РФ от 12 июня 2002 г. № 67-ФЗ «Об основных гарантиях избирательных прав и права на участие в референдуме граждан Российской Федерации» (с изм.) // «Российская газета» от 15 июня 2002 г. – № 106 (2974).
18. Токарева Е.М. Московская городская дума в системе городского управления и её кадровое обеспечение (социологический аспект) [Текст]: автореферат дис. ... кандидата социологических наук: 22.00.08. – М., 1998. – 22 с.

Рецензент: д.ю.н., профессор Приешкина О.В.

УДК 342.9

Козій І.С.,

аспірант кафедри адміністративного права Національного університету
«Одеська юридична академія»

РОЛЬ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ ПРИ РОЗГЛЯДІ СПРАВ ЩОДО ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ, ДІЙ ТА БЕЗДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

В статті розглядається роль судової практики у справах щодо оскарження рішень, дій та бездіяльності органів місцевого самоврядування в адміністративному судочинстві. Підкреслюється особлива роль правозастосування та правотворення в судовій діяльності. Особлива увага приділяється удосконаленню процедурних аспектів створення судової практики.

В статье рассматривается роль судебной практики по делам об обжаловании решений, действий и бездействия органов местного самоуправления в административном судопроизводстве. Подчеркивается особая роль правоприменения и правотворчества в судебной деятельности. Особое внимание уделяется совершенствованию процедурных аспектов создания судебной практики.

The article discusses the role of the judicial practice in cases of appeal against decisions, actions and inaction of local authorities in the administrative proceedings. Emphasizes the special role of the law enforcement and judicial law-making in business. Special attention is given to improving the procedural aspects of the establishment of judicial practice.

Постановка проблеми. В умовах розвитку та становлення адміністративної юстиції на теренах нашої держави особливої актуальності набуває питання щодо місця і ролі судової практик в національній правовій

системі. Місцеве самоврядування виступає як багатогранне і комплексне політико-правове явище, в зв'язку з чим оскарження рішень, дій та бездіяльності органів місцевого самоврядування (далі – ОМСВ) в адміністративному судочинстві зумовлено низкою особливостей. Разом з тим, недовідає правове регулювання процесу оскарження негативно позначається на ефективності судового контролю в цій категорії справ. Відтак, судова практика покликана нейтралізувати прогалини, що виникають під час правозастосовної діяльності суду та сприяти їх уникненню в майбутньому. Зазначене зумовлює необхідність дослідження окремих аспектів судової практики у визначеній категорії справ.

Ступінь наукової розробки теми. Наукове підґрунтя дослідження складають праці вітчизняних та зарубіжних вчених в галузі адміністративного права і процесу, зокрема, Авер'янова В.Б., Бребана Г., Веделя Ж., Білої-Тіунової Л.Р., Ківалова С.В., Пасенюка О.М., Салищевої Н.Г., Старилова Ю.М., Харитонової О.І., Куйбиди Р.О., Бахраха Д.М., Битяка Ю.П., Гращука В.М. та інш. В той же час окремим питанням інституту місцевого самоврядування присвячені наукові праці багатьох вітчизняних вчених, таких як Баймуратов М.О., Батанов О.В., Борденюк В.І., Копиленко О.Л., Погорілко В.Ф., Тодика Ю.М., Фрицький О.Ф. та ін. Проблематика визначення поняття судової практики розглядалась в працях таких вчених: О.В. Попов, Д.Ю. Хорошковська, М.В. Мазура, Д. Радиш та ін.

Виклад основного матеріалу. Адміністративне судочинство значно відрізняється від інших видів судочинства. Зокрема, саме адміністративний суд повинен встановити законність чи відповідність акту вищої юридичної сили рішення суб'єкту владних повноважень, враховуючи те, що акт вищої юридичної сили відповідно може бути теж незаконним. Разом з тим, суди, наприклад, загальної юрисдикції вирішуючи цивільний спір можуть керуватись рішеннями суб'єкту владних повноважень, не встановлюючи при цьому законність акту, яким вони керуються. Тобто, адміністративні суди керуються нормами публічного права, тоді як суди цивільної юрисдикції застосовують насамперед норми приватного права. За таких обставин значно ускладнюється правозастосування норм законодавства саме адміністративними судами при вирішенні конкретного спору. Так, правозастосування в їх діяльності набуває особливого значення.

Привертають увагу проблеми, які виникають у зв'язку з застосуванням положень судової практики при вирішенні судами адміністративних справ щодо оскарження рішень, дій та бездіяльності ОМСВ.

Перш за все, хочемо звернути увагу на питання щодо визначення правової природи судової практики. Значна кількість дослідників, зазначають про відсутність єдиної думки щодо визначення поняття судової практики в науковій літературі, її ролі і значення в національній

правовій системі. Наша держава відноситься до романо-германської правової системи, яка не передбачає існування такого джерела права, як судова практика, вона не обов'язкова в правозастосуванні, проте українські суди доволі часто користуються оглядами судової практики для розгляду справ.

Наразі, визначення судової практики, як джерела права набуло нового змісту в працях науковців. На думку Д. Радиш це обумовлено багатьма причинами: зміною пріоритетів державної політики, еволюцією праворозуміння, процесами конвергенції, які відбуваються у світових правових системах. Науковець влучно зазначає, що судова практика на сьогодні – це насамперед постачальник об'єктивної інформації, що своєчасно сигналізує про ефективність прийнятих законодавцем правових норм та необхідність їхнього подальшого вдосконалення і розвитку [1].

На думку М.В. Мазура, судова практика, як джерело права, є тією частиною соціально-правового досвіду і результатів діяльності вищих судових органів та іноді нижчих судів, що виражається в офіційних актах органів судової влади (рішеннях, постановах, ухвалах, що набрали чинності і не були скасовані), які містять важливі й актуальні правові позиції обов'язкового чи переконливого характеру (судові прецеденти, усталена судова практика та роз'яснення вищих судових органів), а також обов'язкові до виконання приписи нормативного характеру, що містяться в рішеннях Конституційного Суду України та судів загальної юрисдикції та мають наслідком втрату чинності нормативно-правових актів або їх окремих положень у зв'язку з визнанням їх неконституційними чи незаконними [2]. Дослідник Д.Ю. Хорошковська розглядає судову практику як двопідсумковий різновид судової діяльності, результати якої виражаються як у вирішенні судової справи, так і у виробленні нових правоположень. Рішення судів з визнання недійсними актів державних органів містять правоположення (прецеденти тлумачення), які виробляються судовою практикою шляхом конкретизації вищестоящої норми права в тих обставинах, що регламентуються спірною нижчестоящою нормою, і такі рішення суду є безпосереднім джерелом права. Нові правоположення (прецеденти тлумачення, усунення прогалин і навіть судові прецеденти), як специфічні результати судової практики Верховного Суду України, містяться як у роз'ясненнях Пленуму, так і в принципових рішеннях Суду по конкретних справах. Рішення Конституційного Суду, в силу своєї специфічної природи, містять правоположення (прецеденти тлумачення) і, безумовно, включаються до системи джерел права. Рішення Європейського Суду містять правоположення (судові прецеденти) і є обов'язковими для застосування в контексті тлумачення положень Європейської Конвенції з захисту прав людини та основних свобод 1950 року [3].

На нашу думку, судова практика повинна використовуватись адміністративними судами при вирішенні спорів щодо оскарження рішень, дій та бездіяльності органів місцевого самоврядування. Зазначена позиція

обґрунтовується необхідністю існування збалансованої судової системи. Водночас, таке посилання на судову практику у цій категорії справ повинно мати факультативний характер.

Більше того, оновлення ролі судової практики, на нашу думку, частково обумовлено наближенням нашого законодавства до європейського, оскільки останнім часом в державах-членах Європейського Союзу спостерігаються процеси посилення ролі судових органів в процесі правового регулювання.

Розглядаючи роль судової практики в Україні, слід зазначити, що з іншого боку, зміни у судовій системі України позначились певним чином на формуванні судової практики. Зокрема, надання повноважень вищим судовим інстанціям щодо узагальнення судової практики, та надання роз'яснень за результатами такого узагальнення, змінило вектор формування судової практики – якщо раніше це було прерогативою Верховного Суду України, то на сьогодні це повноваження належить вищим спеціалізованим судам України. Такі зміни суттєво вплинули на всі види судочинства та стадії процесу. Відкритим, на нашу думку, залишається питання щодо юридичної сили цих роз'яснень вищих спеціалізованих судів та наслідків їх незастосування або застосування всупереч встановленим в них правовим позиціям.

Судову практику у справах щодо оскарження рішень дій та бездіяльності органів місцевого самоврядування їх посадових та службових осіб складають, зокрема, акти вищих судових органів – Верховного Суду України (далі – ВСУ) та Вищого адміністративного суду України (далі – ВАСУ).

Так, можна виділити Постанову Пленуму ВАСУ № 2 від 6.03. 2008 року «Про практику застосування адміністративними судами окремих положень Кодексу адміністративного судочинства України під час розгляду адміністративних справ» [4], Постанова Пленуму ВАСУ № 11 від 14.09.2012 року «Про практику застосування адміністративними судами положень Закону України «Про забезпечення реалізації житлових прав мешканців гуртожитків» [5] та інші. Разом з тим, проаналізувавши Постанову Пленуму ВАСУ № 2 від 16.03.2012 року «Про роботу Пленуму Вищого адміністративного суду України за період 2006 - 2011 років» [6], необхідно вказати на невелику кількість роз'яснень з приводу окремих категорій справ, зокрема, щодо оскарження рішень, дій та бездіяльності конкретних суб'єктів владних повноважень, в тому числі й таких як ОМСВ. Адже, якщо говорити про суб'єкти владних повноважень – ОМСВ, то вони характеризуються особливою правовою природою, що значно відрізняє їх від державних органів.

Окрім того, вважаємо, необхідним удосконалення роботи Пленуму ВАСУ з метою посилення ефективності правозастосування адміністративними судами першої та апеляційної інстанцій, оскільки недостатня систематизованість судової практики в конкретно визначених категоріях справ унеможливорює встановлення прогалів в законодавстві.

Відтак, унеможлиблюється ефективне заповнення цих прогалів та удосконалення відповідних положень матеріального та процесуального законодавства. Як уявляється, потребує удосконалення процедура скликання Пленума ВАСУ.

Так, відповідно до статті 36 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» пленум вищого спеціалізованого суду діє у складі всіх суддів вищого спеціалізованого суду для вирішення питань, пов'язаних із забезпеченням єдності судової практики у справах відповідної судової юрисдикції. Зокрема, пленум вищого спеціалізованого суду: узагальнює з метою забезпечення однакового застосування норм права при вирішенні справ відповідної судової юрисдикції практику застосування матеріального і процесуального закону; за результатами узагальнення судової практики дає роз'яснення рекомендаційного характеру з питань застосування спеціалізованими судами законодавства при вирішенні справ відповідної судової юрисдикції [7].

Незважаючи на рекомендаційний характер, роз'яснення пленуму беззаперечно виступають ключовим орієнтиром для праворозуміння та правозастосування, як для суддів, так і для громадян, юридичних осіб що звертаються до суду.

Дослідник С. Погребняк, аналізуючи правозастосовну, інтерпретаційну та правотворчу функції судової практики відмічає, що у нашій правовій доктрині правозастосуванню надається особливе значення для механізму правового регулювання. Правозастосування, на його думку, це додаткова стадія у механізмі правового регулювання та відбувається вона або між правотворчою стадією та стадією виникнення правовідносин, або вже після виникнення правовідносин, коли може виникати потреба у правозастосуванні. Суд повинен розтлумачити норму права, конкретизувати її для того, щоб застосувати цю норму в конкретних судових справах. Правотворчість не є провідною діяльністю суду і його призначення полягає не у цьому. Проте додатковий характер і субсидіарність правотворчості за судами повинні визнаватись [8, с. 40-41].

Дослідник О. Попов під терміном «судова правотворчість» розуміє особливий різновид правотворчості, діяльність вищих органів судової влади, з метою створення необхідних умов для здійснення правосуддя, що не суперечить Конституції й загально визнаним принципам та нормам міжнародного права, спрямована на внесення вторинних (допоміжних, додаткових) змін до чинної системи права, що обумовлена необхідністю усунення невизначеності права, результатом якої стають норми, що закріплені у судових актах [9, с. 54].

Пленум ВАСУ надає роз'яснення за результатами узагальнення судової практики, тобто Пленум ВАСУ певним чином аналізує правильність правозастосування а й відповідно правотворення нижчих судових інстанцій. Таким чином, правозастосування в судовій діяльності

адміністративного суду набуває особливого змісту оскільки воно особливо пов'язано з правотворенням.

Вчений О. Дашковська вважає, що завдяки судовим прецедентам і судовій практиці відбувається не тільки індивідуально-правове, а й нормативно-правове регулювання суспільних відносин. Завдання судової влади полягає у вирішенні правових конфліктів і у разі відсутності відповідної норми закону – у наданні захисту тим правам людини, які не дістали позитивного закріплення, шляхом врегулювання правовідносин, які не зміг передбачити законодавець. Як наслідок, постає необхідність у створенні судом норм права – загальнообов'язкових правил поведінки, що використовуються при вирішенні всіх аналогічних спорів [10]. За допомогою судової практики встановлюється таке розуміння і тлумачення закону, яке розкриває його зміст і розвиває його положення. Разом з тим, правотворча діяльність суду і парламенту суттєво відрізняються, і вже через це перша не може ні підміняти другу, ні дублювати. Якщо законодавець визначає правову політику шляхом видання норм права, то суд, як представник однієї з гілок державної влади, повинен це робити властивим саме йому способом [11].

На думку, професора М. Козюбри, проблема співвідношення правозастосування і правотворення в судовій діяльності є справді однією з найскладніших для національних правових систем, які належать до романо-германської правової сім'ї і правових систем, близьких до неї. Для правової системи України, з низки причин історичного і правокультурологічного характеру, проблема методології є тим більш актуальною, але й сьогодні на відміну від країн західної Європи в Україні продовжує домінувати традиційно позитивіський підхід до її вирішення: суд і правотворчість несумісні, оскільки це суперечить принципу розподілу державної влади, закріпленому у статті 6 Конституції України. Проте, на його переконання, спрощенням було б розглядати правозастосовну практику, насамперед, і судову, зокрема, а тим більше практику конституційного судового контролю та практику так званого офіційного тлумачення Конституції і законів Конституційним Судом, як щось таке, що стоїть поруч і окремо від процесів правотворення [12, с. 22].

На думку О.В. Капліної, у вітчизняній правовій системі прецедент – це субсидіарне джерело права. Ось чому, навіть виносячи рішення, що містить нову норму, суд тільки заповнює прогалину в правовому регулюванні, орієнтує інші суди на однакове вирішення аналогічних справ або застосування розтлумачення норм, що виключає прийняття незаконних рішень. На відміну від нормативно-правового акта, судовий прецедент є одночасно і джерелом права, і правозастосовним актом [11].

Таким чином, можна констатувати, що існує тонка межа між правозастосуванням та правотворенням у судовій діяльності. Зокрема, правотворення може виникати на підставі (як результат) правозастосування норм законодавства судами.

Професор Т. Вюртенбергер влучно відмітив, що у процесі тлумачення воля демократично легітимованого законодавця повинна мати пріоритет. Було б хибною тенденцією в бік перетворення держави на суддівську, якби у процесі тлумачення та побудови права судочинство значною мірою відходило від того, що було врегульовано або що намагався врегулювати законодавець. Разом з тим, демократично легітимований законодавець не завжди має змогу передбачити всі ті конфлікти та проблемні ситуації, що можуть виникнути при застосування законів [13, с.7].

Зокрема, законодавець, встановлюючи законодавчі норми, не може передбачити всі можливі правові наслідки правовідносин, що виникнуть, а тим більше всі види спорів, що можуть виникнути з цих правовідносин. Таким чином, виникають прогалини в законодавстві, що можуть бути компенсовані, певним чином, шляхом правозастосування та правотворення в судочинстві.

З цього приводу професор Т. Вюртенбергер зазначив, що у судочинстві виникає потреба, попри самі законодавчі норми, послуговуватись й іншими принципами права, які можуть заповнити законодавчі прогалини або відповідним чином розвинути відповідні норми права [13, с. 7].

Заступник Голови Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ М. Вільгушинський у своїй доповіді, присвяченій темі позапроцесуальних повноважень Верховного Суду й вищих судів щодо забезпечення єдності судової практики, зазначив, що відсутність у Верховного Суду України повноважень щодо надання методичної допомоги судам нижчих інстанцій, у тому числі рекомендаційних роз'яснень, обумовлено тим, що законодавець відніс їх до компетенції судів касаційної інстанції. Останні є «ближчими» до судів, які безпосередньо тлумачать та застосовують норму закону при розгляді конкретної справи, а відтак – формують судову практику судової практики [14]. Відтак, Пленумам Вищих спеціалізованих судів відведена особлива роль.

Таким чином, при прийнятті нових законодавчих актів та виникненні правої невизначеності з приводу їх застосування (ще до формування можливо неправильної судової практики) вища судова інстанція повинна брати на озброєння перші проблеми, що можуть виникнути при правозастосуванні нижчими судами та, відповідно, за необхідності роз'яснювати судам нижчих інстанцій проблемі положення. Тобто, таким чином, попереджати масове неправильне тлумачення норм закону або застосування цих норм абсолютно протилежно різними судами. Оскільки, наприклад, з моменту прийняття нового Закону, виникнення спору на підставі його норм та вирішення цього спору в першій та апеляційній інстанціях може минути більше року. Особливо актуально це питання постає при вирішенні справ щодо оскарження рішень, дій та бездіяльності ОМСВ.

Вищевикладене обумовлює необхідність удосконалення процедури роботи пленуму ВАСУ. В зв'язку з чим, нами пропонується прискорити процес виявлення прогалин, з метою посилення ефективності правозастосування нижчими судовими інстанціями, удосконаливши процедуру скликання Пленуму ВАСУ.

Законом України «Про судоустрій та статус суддів» встановлено, що пленум вищого спеціалізованого суду скликається головою вищого спеціалізованого суду в разі потреби або на вимогу не менш як п'ятої частини від складу суддів вищого спеціалізованого суду, але не рідше двох разів на рік [7]. Проте, на нашу думку зазначені норм потребують деякого вдосконалення.

У зв'язку з чим, нами пропонується доповнити статтю 36 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» наступною частиною «3-1 Пленум ВАСУ скликається головою ВАСУ в разі звернення зборів суддів не менше трьох адміністративних судів з одного і того ж питання».

Заслуговують на увагу також, інформаційні листи ВАСУ, однак статус та юридична сила цих документів потребує визначення. Особливу увагу заслуговує Інформаційний лист ВАСУ від 01.06.2010 № 781/11/13-10 «Щодо застосування окремих норм матеріального права під час розгляду адміністративних справ», підготовлений на підставі аналізу вивчення та узагальнення причин скасування Верховним Судом України судових рішень Вищого адміністративного суду України, переглянутих за винятковими обставинами у 2009 році [15]. Зокрема, пункт 1.2. цього Листа присвячено оскарженню рішень ОМСВ. ВАСУ звертає увагу на оскарження рішень, прийнятих із перевищенням повноважень ОМСВ.

Судову практику у справах щодо оскарження рішень дій та бездіяльності ОМСВ, їх посадових та службових осіб, складають також акти ВСУ. Разом з тим, останнім часом доволі актуальним є питання щодо визначення місця і ролі ВСУ в правовій системі України. Така невизначеність зумовлена рядом обставин. Зокрема Венеціанська комісія у своєму висновку від 18.10.2010 року зазначила: «31. Повноваження Верховного Суду обмежено справами, у яких заявлено конфлікт між різними рішеннями того ж самого вищого суду або рішеннями різних вищих спеціалізованих судів. Фактично, для того, щоб Верховний Суд отримав право на розгляд справи, має бути виявлено розбіжності у вже ухвалених рішеннях, а це означає, що Верховний Суд може лише реагувати, втручатися лише тоді, коли розбіжності себе уже проявили. Це далеко від ідеї верховного суду, який зазвичай дає прецедентне тлумачення закону і в такий спосіб готує підґрунтя для однакового застосування закону всіма судами – навіть до того, як розбіжності виникають» [16]. Крім того, українське законодавство характеризується рядом певних суперечностей й прогалин. Нерідким явищем сьогодення є наявність чинних нормативних актів різної юридичної сили що містять суперечливі, протилежні норми, а й іноді навіть взаємовиключні. Таким чином, цілком природно, що у суду при вирішенні будь-якого спору

можуть виникати труднощі, що пов'язанні з розумінням та застосуванням положень нормативно-правових актів. Народними депутатами України було запропоновано ряд законопроектів, в яких вони намагались віднайти збалансованість судової системи шляхом визначення місця і ролі ВСУ. На нашу думку, на особливу увагу заслуговує законопроект № 10076 від 17.02.2012 року, внесений на розгляд Верховної Ради України народними депутатами Ківаловим С.В. та Притикою Д.М. [17]. Автори законопроекту серед іншого пропонують, передбачити здійснення ВСУ повноваження щодо надання судам рекомендаційних роз'яснень на основі узагальнення судової практики та аналізу судової статистики, а також визнання нечинними (повністю чи частково) таких, що їм суперечать, або ж таких, що суперечать чинному законодавству, роз'яснень пленумів вищих спеціалізованих судів. Вважаємо, така норма є досить логічною з точки зору формування єдиної практики в Україні, адже наразі зустрічаються абсолютно протилежні судові рішення винесені по аналогічним справам. Схожої думки дотримується М. Вільгушинський, зазначаючи, що не мають права на існування дві, три постанови пленуму різних вищих спеціалізованих судів, які регулюють одні й ті ж правовідносини і при цьому є різними за своїм тлумаченням норм законодавства та змістовним навантаженням. Інакше це призведе до колапсу у судовій системі держави. Тому, на його погляд, необхідно вирішити питання про обов'язкову участь у засіданнях пленуму вищих спеціалізованих судів представників вищих судів інших спеціалізацій та ВСУ, попереднє спрямування до них проектів постанов пленуму та врахування їх позиції, а також надсилання на їх адресу уже прийнятих постанов. Саме консолідація зусиль вищих спеціалізованих судів та ВСУ може стати потужним чинником у формуванні єдиної стабільної судової практики як джерела права, що поглиблює та доповнює закон [14].

Судову практику у справах щодо оскарження рішень, дій та бездіяльності складають рішення та правові позиції Конституційного Суду України (далі – КСУ). У сфері забезпечення верховенства Конституції в механізмі управління державними справами ключова роль належить КСУ, до повноважень якого віднесено вирішення питань про відповідність Конституції України (конституційність) законів та інших правових актів Верховної Ради України, Президента України, Кабінету Міністрів України, Верховної Ради АРК, а також щодо офіційного тлумачення Конституції та законів України. У такий спосіб КСУ ефективно впливає на сферу правотворчості та правозастосування не лише тих органів держави, акти яких визнані неконституційними, а й інших органів держави та місцевого самоврядування. За результатами офіційного тлумачення КСУ формулює своєрідні правові настанови щодо правильного застосування відповідних положень Конституції України і законів України [18, с.382-383].

Слід зазначити, що поняття «правові позиції» Конституційного Суду України викликає дискусії, як відносно того, що ж саме можна вважати

правовими позиціями КСУ так і щодо їх юридичної сили. В чинному законодавстві відсутнє визначення поняття «правова позиція» КСУ. Проте, це поняття дуже широко використовується самим КСУ. Таким чином, правова невизначеність терміну «правові позиції» не дає однозначної відповіді щодо його праворозуміння. Юридичну силу правових позицій КСУ пов'язують з юридичною силою його актів. Відповідно до частини 4 статті 67 Закону України «Про Конституційний Суд України» рішення і висновки Конституційного Суду України «... є остаточними і не підлягають оскарженню» [19]. Таким чином, правові позиції КСУ, викладені в його рішеннях, також є обов'язковими до виконання, що обумовлено правовим статусом цієї інституції держави. Водночас, слід погодитись з тим, що правові позиції КСУ мають важливе значення для праворозуміння та правозастосування. Деякі з них стосуються правової природи ОМСВ, їх рішень, порядку їх оскарження та скасування. Разом з тим, суди при вирішенні питань щодо законності та відповідності актам вищої юридичної сили рішень ОМСВ повинні зважати на рішення КСУ та правові позиції викладені в них.

Висновки. Підсумовуючи, необхідно зазначити, що при вирішенні адміністративних справ судовій практиці відведена особлива роль – врегулювання правових відносин, що залишились поза правовим полем. Особливого значення набуває роль судової практики при вирішенні справ щодо оскарження рішень, дій та бездіяльності ОМСВ. Розглянувши існуючі наукові підходи та правову регламентацію судової практики, слід зробити висновок про необхідність подальшого доктринального опрацювання поняття судової практики, її місця і ролі в національній правовій системі та необхідність удосконалення процедурних аспектів створення судової практики.

Використані джерела:

1. Радиш Д. Щодо деяких загальнотеоретичних аспектів поняття судової практики. // [Електронний ресурс] – Режим доступу – http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/naukma/law/2003_21/05_radysh_dyu.pdf
2. Мазура М. В. Судова практика як джерело права: проблема визначення поняття. // [Електронний ресурс] – Режим доступу – <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/FP/2011-3/11mmvrvp.pdf>
3. Хорошковська Д. Ю. Роль судової практики в системі джерел права України : теоретико-правове дослідження: автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. юрид. наук : 12.00.01 / Д. Ю. Хорошковська – К., 2006. – 20 с.
4. Про практику застосування адміністративними судами окремих положень Кодексу адміністративного судочинства України під час розгляду адміністративних справ : Постанова Пленуму Вищого адміністративного суду України від 6.03. 2008 р. // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
5. Про практику застосування адміністративними судами положень Закону України «Про забезпечення реалізації житлових прав мешканців гуртожитків» : Постанова Пленуму Вищого адміністративного суду України від 14.09.2012 р. // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

6. Про роботу Пленуму Вищого адміністративного суду України за період 2006 - 2011 років : Постанова Пленуму Вищого адміністративного України від 16.03.2012 р. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
7. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 07.07.2010 р. // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
8. Погребняк С. Роль судової практики у правовій системі / С. Погребняк // Український правовий часопис. – Вип. № 6(11). – 2004. – С. 40-42.
9. Попов О.В. Теоретико–правовые вопросы судебного правотворчества в РФ: дис.... кандидата юрид. наук: 12.00.01 / О.В. Попов — Тольятти, 2004. – 221 с.
10. Дашковська О. Судовий прецедент і судова практика як джерела права // [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/vapnu/2011_1/4Dashko.pdf
11. Капліна О.В. Правотворча роль судової практики в кримінальному судочинстві // [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/pz/2009_100/100_34.pdf
12. Козюбра М. Доповідь / М. Козюбра // Український правовий часопис. – Вип. №6(11). – 2004. – С. 22-24.
13. Вюртенбергер Т. Роль юридичної методології в демократичній правовій державі / Т. Вюртенбергер // Український правовий часопис. – Вип. №6(11). – 2004. – С. 5-12.
14. Вільгушинський М. Доповідь. Позапроцесуальні повноваження Верховного Суду й вищих судів щодо забезпечення єдності судової практики // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://sc.gov.ua/ua/golovna_storinka/mihajlo_vilgushinskij_formuvannja_jedinoji_sudovoji_praktiki_mozhlive_lishe_za_umovi_odnakovogo_zast.html
15. Щодо застосування окремих норм матеріального права під час розгляду адміністративних справ : Інформаційний лист Вищого адміністративного суду України від 01.06.2010 р. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
16. Висновок Європейської комісії «За демократію через право» щодо Закону України «Про судоустрій і статус суддів», ухвалений на 84-му пленарному засіданні у Венеції // [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.scourt.gov.ua
17. Про внесення змін до Закону України "Про судоустрій і статус суддів" щодо удосконалення окремих положень діяльності Верховного Суду України : Проект Закону від 17.02.2012 р. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
18. Борденюк В.І. Місцеве самоврядування та державне управління: конституційно-правові основи співвідношення та взаємодії: Монографія / В. І. Борденюк. – К.: Парламентське вид-во, 2007. – 576 с.
19. Про Конституційний Суд України : Закон України від 16.10.1996 р. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

Рецензент: суддя Конституційного Суду України, професор кафедри муніципального права Академії муніципального управління Кампо В.М.